

18.6.2003

2598/4/01

Avgörande: Biträdande justitieombudsman Ilkka Rautio

Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Henrik Åström

FÖRRÄTTNINGENS SPRÅK

1 KLAGOMÅLET

A har riktat en skrivelse, daterad 16.10.2001 till riksdagens justitieombudsman. Skrivelsen gäller den styckningsförrättning vid vilken bildades fastigheten i Dragsfjärds kommun åt honom. A anser att förrättningsingenjören förfarit felaktigt i samband med lantmäteriförrättningen då förrättningen inte skett på svenska trots att ansökan om lantmäteriförrättningen var uppgjord på svenska. Han anser att svenska borde ha använts eftersom lantmäteriförrättningen enligt honom utgjorde samma förvaltningsprocess som beviljandet av lagfart, vilket skett på svenska. Han anser att lantmäteribyrån åligger välja förrättningens språk utgående från språket i första ansökan eller lagfarten. Han anser även sig vara berättigad att erhålla slutdokument samt räkning över förrättningen på svenska. A anser också att svenskspråkig service skall ges fast sökanden inte påyrkar detta och att han borde ha upplysts om att han kunde använda ombud vid förrättningens sammanträden och om möjligheterna att få en översättning av handlingarna till svenska.

A anser ännu att han av lantmäteribyrån erhållit felaktiga uppgifter om de personer som förrättningen gällde och att kallelsen till första sammanträdet sånts med för kort varsel. Han hade under förrättningen upptäckt en tydlig ovilja hos lantmäterimyndigheten att tillmötesgå hans önskemål om svenskspråkig service. Han ber justitieombudsmannen undersöka ärendet samt vidtaga nödiga åtgärder.

- - -

3 AVGÖRANDET

Enligt den fördelning av ärendena som har gjorts med stöd av arbetsordningen för riksdagens justitieombudsmans kansli avgörs ärendet av undertecknad biträdande justitieombudsman.

De olika skedena i ärendet framgår av den utredning som lämnats av lantmäteribyrån.

Som mitt ställningsstagande meddelar jag följande.

3.1

Ett eller flere förvaltningsärenden

Enligt utredningen blir en styckningsförrättning anhängig då meddelande om lagfart inkommit till lantmäteribyrån. Förrättningsingenjören anser att beviljandet av lagfarten och lantmäteriförrättningen inte kan anse utgöra samma förvaltningsärende, emedan två eller flere lagfarter enligt fastighetsbildningslagen kan behandlas vid samma styckningsförrättning. Lagfarterna kan ha beviljats på olika språk och säljaren och köparen ha olika modersmål, fastän endast ett område styckas.

Jag delar ovannämnda uppfattning att beviljandet av lagfarten och styckningsförrättningen inte utgör samma förvaltningsärende. Förhållandet kan enligt min uppfattning inte jämföras med förundersökning vid ett brottmål och det språk som skall i aktas i den fortsatta handläggningen av brottmålsärendet.

3.2

Förrättningens språk

Enligt 6 § språklagen skall i tvåspråkigt ämbetsdistrikt domstol och annan myndighet utfärda expedition på det språk sakägaren eller, där de är flere, sakägarna använt eller om vars användande i expeditionen de enats. Har sakägarna använt olika språk och enas de inte om samma språk i expeditionen, skall i brottmål användas svarandens språk och i annat ärende också i brottmål, i vilket svarande har olika språk, användas flertalets inom ämbetsdistriktet språk om myndigheten med beaktande av sakägarnas rätt och fördel annorlunda förordnar.

Enligt utredningen måste lantmäteribyrån välja ett språk, antingen svenska eller finska då första lagfartsanmälan på fastigheten ankom till myndigheten. Eftersom ett tidigare köpebrev och beviljad lagfart som tillställts myndigheten varit på finska, hade myndigheten valt finska som förrättningspråk. Efter att A hos lantmäteribyrån klagat på språkvalet ändrades förrättningspråket till svenska. Efter första förrättningsmötet, från vilket A uteblev ändrades förrättningspråket igen till finska som blev förrättningens officiella språk.

Jag anser att lantmäteribyrån enligt språklagen § 6 kunde lämna expedition på det språk som sakägarna eventuellt kommit överens om. Då sådan överenskommelse inte förelåg ankom det på myndigheten emellertid att med beaktande av sakägarnas rätt och fördel förordna vilket språk som skulle användas och i föreliggande fallet valdes finska. Jag anser att Egentliga Finlands lantmäteribyrån inte förför felaktigt vid valet av språk för förrättningen. Jag anser vidare att lantmäteribyrån enligt språklagen inte varit skyldig låta översätta handlingarna till svenska. Dock hade A på egen bekostnad ifrån lantmäteriverkets centralförvaltning kunnat rekvirera en översättning av handlingarna.

3.3

Uppgifterna om berörda personer, kallelsen till lantmäteriförrättningen

Jag konstaterar att enligt utredningen utgör en i klagomålet avsedda distributionslista inte en lista över alla sakägare vid en förrättning. I kallelsen till sammanträde nämns alla personer som köpt område av i fråga varande fastighet och som myndigheten fått upplysning om. Enligt utredningen har kallelsebrev till förrättningen postats 11 dagar före sammanträde. Enligt § 169 mom. 2 fastighetsbildningslagen skall kallelse till sammanträde sändas minst 10 dagar före mötet.

Jag anser att det inte av utredningen framgått att kallelsen till sammanträdet varit ofullständig eller att kallelsen sänts för sent.

3.4

En myndighets skyldighet att lämna råd

Klaganden anser att han inte blivit informerad om möjligheterna att få en översättning av handlingarna och om att använda ombud vid sammanträde.

Enligt 21 § grundlagen skall offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Enligt 22 § grundlagen skall det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt lagen om förvaltningsförfarande § 4 skall en myndighet vid behov ge part och även annan person råd om hur ett ärende som hör till dess verksamhetsområde anhängiggörs och hur han ska förfara under ärendets handläggning. Enligt 22 § lagen om förvaltningsförfarande ska myndigheten ordna tolkning och skaffa översättning om en part i ett ärende som kan anhängiggöras av en myndighet inte behärskades det språk som enligt språklagens skall användas vid myndigheten.

Lantmäteringenjören hänvisar i utredningen till § 38 fastighetsbildningsförordningen som stadgar om kallelsebrev. Han konstaterar att i stadgandet inte uppräknas information om möjligheten att anlita ombud, däremot dock att det av kallelsen bör framgå att en sakägares frånvaro inte hindrar att förrättningen verkställs. Vidare konstaterar förrättningsingenjören att om A efterhört möjligheterna att få en översättning, hade förrättningsingenjören naturligtvis informerat att det enligt språklagen inte hörde till byråns skyldigheter att översätta handlingarna men att A på egen bekostnad kunde få en officiell översättning från lantmäteriverkets centralförvaltning.

Jag konstaterar att det inte finns detaljerade stadganden om i vilken utsträckning och på vilket sätt en myndighet skall ge en part eller annan person råd om hur han ska förfara under ärendets handläggning. I regeringens proposition med förslag till lag om förvaltningsförfarande § 4 konstateras att i stadgandet förutsätter att det finns ett konkret behov av råd. Jag konstaterar också att till en tjänstemans allmänna skyldigheter hör att betjäna och ge service åt personer som vänder sig till myndigheten. Denna "serviceprincip" förutsätter att tjänstemannen i mån av möjlighet informerar part om formella frågor som sluter sig till det ärende som är anhängigt.

Jag anser att oavsett av att lantmäteribyrån inte var skyldig att översätta eller låta översätta de handlingar som uppgjordes vid lantmäteriförrättningen till svenska eller om möjligheten att anlita ombud, hade det varit förenligt med principen om god förvaltning att den ansvariga tjänstemannen informerat klaganden i lämpligt sammanhang om hur han skulle förfara för att få en översättning till svenska av handlingarna mm. och även om möjligheten att anlita ombud.

3.5 Övrigt

Klaganden har ansett att han borde erhålla svenskspråkig service utan att behöva kräva om det och att han iakttagit hos myndigheten en ovilja att betjäna honom på svenska.

Förrättningsingenjören hänvisar i utredningen till att språklagen inte ger en myndighet möjlighet att betjäna både svensk-resp. finskspråkiga klienter samtidigt på båda språken och till att officiella lantmäteriförrättningshandlingar uppgörs i Finland på endera nationalspråket. Vid förrättningsammansamlingarna hålls däremot de muntliga handläggningarna om sakägarnas så önskar på båda språken.

Jag anser att det av utredningen inte framkommit något som skulle tyda på ovilja hos lantmäteribyrån eller hos förrättningsingenjören att tillmötesgå klagandens önskemål om service på svenska. Samtidigt konstaterar jag att den nya språklagen träder kraft år 2004. Lagen syftar särskilt till att vars och ens rätt till god förvaltning garanteras oberoende av språket och till att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära om det.

4 ÅTGÄRDER

Klagomålet har inte föranlett övriga åtgärder från min sida än att jag sänder mitt ställningstagande för framtida fall för kännedom till Egentliga Finlands lantmäteribyrå.